

Lausunto luonnoksesta valtioneuvoston kulttuuripoliittiseksi selonteoksi

Maakuntahallitus 21.10.2024 § 124
254/03.06.03/2024

Opetus- ja kulttuuriministeriö pyytää lausuntoja luonnoksesta valtioneuvoston kulttuuripoliittiseksi selonteoksi. Kulttuuripoliittisen selonteon laatiminen sisältyy pääministeri Petteri Orpon hallituksen hallitusohjelmaan (2023). Luonnos valtioneuvoston kulttuuripoliittiseksi selonteoksi perustuu laajapohjaisessa työryhmässä tehtyyn valmisteluun. Luonnoksessa ehdotetaan pitkän aikavälin yhteistä kulttuuripoliittista tavoitetilaa, joka ulottuisi 2040-luvulle. Selontekoa seuraa myöhemmin laadittava toimeenpanosuunnitelma.

Selonteossa tunnistetaan kulttuuripolitiikan yhteys muihin politiikka-aloihin ja ehdotetaan yhteistä hallituskausien yli jatkuvaa poliittista linjaa kulttuurin asioiden edistämiseen. Ehdotettu kulttuuripolitiikan visio jakautuu neljään tavoitteeseen: 1) kulttuuri on muutosvoima, 2) kulttuurin tekijät ja sisällöt avainasemassa, 3) kulttuuri on jokaisenoikeus, 4) kansainvälinen vaikuttavuus syntyy kulttuurista.

Tavoitteet perustuvat arvioon todennäköisistä kehityskuluista, joilla on suurin merkitys kulttuuripolitiikan tulevaisuuteen. Tavoitteiden saavuttamiseksi on kuvattu tarvittavat yhteiset linjaukset ja toimenpiteet, joiden pohjana on laajaan tutkimus- ja tilastoaineistoon, asiantuntijalausuntoihin, yleisökeskusteluihin ja kuulemisiin perustuva tilannekuva. Selonteon liitteenä on laaja nykytilan kuvaus.

Lausunnossa pyydetään nimeämään tärkeimmät ja kiireellisimmät ehdotetuista toimenpidekokonaisuuksista. Pohjois-Karjalan maakuntaliitto pitää tärkeimpänä kulttuuripoliittisen selonteon toimenpidekokonaisuutena kohtaa 1 eli Kulttuurin perusta turvallisuuskestäväksi, ja useita kokonaisuuden toimenpide-ehdotuksia onkin nostettu lausunnossa kiireellisimmiksi.

Pohjois-Karjalan maakuntaliitto toteaa vielä, että Kulttuuripoliittisen selonteon toimeenpanosuunnitelman laatiminen on tärkeää, jotta selonteossa hyvin linjatut tavoitteet ja toimenpiteet todella lähtevät toteutumaan. Nyt vielä nk. ylätasolla liikkuva toimenpidekokonaisuus vaatii konkreettisia vastuuttamisia, resursointiin ja yhteistyömalleihin liittyvää määrittelyä ja jalkautusta valtiollisesti, alueellisesti ja kuntatasolla sekä nimenomaan ylisektorisesti. Maakuntaliitto näkee tärkeäksi sekä uuden pysyvän ylivaalikautisen kulttuuri- ja luovien alojen toimielimen perustamisen että kulttuurin aluehallinnon kehittämisen vahvan verkostomaisen toiminnan suuntaan.

Toimeenpanosuunnitelman laatiminen olisi vietävä alueellisiin verkostoihin, ja konkreettisia työpajoja, seminaareja ja muita osallistavan toiminnan menetelmiä tulisi käyttää laajasti. Toimeenpanosuunnitelman laatiminen on myös hyvä kanava tiedon levittämiseen sekä kokonaisvaltaisen ymmärryksen lisäämiseen kulttuurin moninaisista vaikutuksista niin taloudellisesti, ekologisesti kuin sosiaalisestikin. Toimeenpanosuunnitelman toteutuksessa on pidettävä huoli siitä, että kulttuurin saavutettavuus toteutuu koko maassa, ja että etäisyydet, harva asutus tai alueiden erilainen infrastruktuuri eivät ole esteenä kulttuurin kokemiseen ja omaehtoiseen kulttuuritoimintaan.

Selonteon tavoitteissa ja toimenpiteissä ei huomioida riittävästi kulttuurin roolia Itä-Suomen ja siten koko Suomen sisäisen turvallisuuden rakentajana, vaikka kulttuurialalla on merkittävä rooli henkisen kriisinkestävyden ylläpitäjänä. Itä-Suomen asuttuna ja elävänä pitäminen on osa kokonaisturvallisuutta, ja kulttuurilla on siinä tärkeä rooli. Venäjä-yhteistyön päättymisen ja Interrreg NEXT ohjelmien peruuntumisen on vaikuttanut merkittävästi itäsuomalaisten kulttuuri- ja luovien alojen työ- ja rahoitusmahdollisuuksiin. Uudenlaisille rahoitusmalleille, kansainvälistymisen suunnille ja innovatiivisille toimintamalleille on suuri tarve.

Pohjois-Karjalan maakuntaliitto painottaa, että alueellisen kulttuuritoiminnan resurssit tulee jatkossakin taata. Kulttuuripolitiikan toimien tulee taata kuntien kyky toteuttaa lain edellyttämiä toimia ja niiden kehittämistä. Pohjois-Karjalan maakuntaliitto esittää, että opetus- ja kulttuuriministeriön alueellisen kulttuuritoiminnan kehittämiseen suunnattu rahoitus palautetaan. Erityisesti itäisessä Suomessa tarvitaan yhteistä kehittämistä.

Pohjois-Karjalan maakuntaliiton lausunto kulttuuripoliittisen selonteon luonnoksesta on pykälän liitteenä.

Ehdotus (MKJ) Maakuntahallitus merkitsee tiedoksi lausunnon valtioneuvoston kulttuuripoliittisen selonteon luonnoksesta.

Päätös Hyväksyttiin yksimielisesti.

Lisätietoja Hannele Autti, kulttuuriasiantuntija
hannele.autti@pohjois-karjala.fi, puh. 0504398104